

پنج نکته‌ای که همه باید درباره‌ی مقاومت مدنی بدانند

اریکا چنوت

پیش از هر چیز باید به دقت واقعیت افسانه‌های رایج درباره‌ی مقاومتِ خشونت‌پرهیز را بر ملا کنیم – همان افسانه‌هایی که می‌گویند این مقاومت منفعل، ضعیف یا بی‌فایده است، یا اینکه فقط در صورتی مؤثر است که طرفِ مقابل به اخلاق بها دهد.

افزون بر این، مردم باید علل موفقیت یا ناکامی مقاومت مدنی در بسترهای متفاوت را بهتر بفهمند. فوق‌العاده مهم است که کنشگران پایبند به شیوه‌های خشونت‌پرهیز از معاصران خود در گوشه و کنار دنیا درس‌های اشتباهی نیاموزند. برای مثال، پوشش خبری ساده‌انگارانه‌ی تظاهرات و اعتصابات سراسری در تونس در سال‌های ۲۰۱۰-۲۰۱۱ ممکن است سبب شود که فکر کنیم سقوط یک دیکتاتور صرفاً ثمره‌ی سه هفته تظاهرات بود. اما چنین تصویری این واقعیت را نادیده می‌گیرد که فعالیت‌های سازمان‌یافته‌ی کارگری سابقه‌ی منحصر به فردی در تونس داشت و اتحادیه‌های کارگری از خیزش مردم حمایت کردند. علاوه بر این، اعتصابات عمومی گسترده اقتصاد تونس را در آستانه‌ی فروپاشی قرار داد، به گونه‌ای که نخبگان

اقتصادی و تجاری از حمایت از بن علی دست برداشتند. نیروهای امنیتی نیز پشت بن علی را خالی کردند و از دستور او مبنی بر شلیک به معترضان سرپیچی کردند.

مردم عادی باید از مثال‌های تاریخی درس‌های درستی بیاموزند - اینکه بعضی از الگوهای اساسی پیامدهای مشخصی برای جنبش‌های معاصر دارد: ۱) در مقایسه با جنبش‌هایی که قبل از تدوین راهبرد و برنامه‌ی سیاسی فراخوان تظاهرات صادر می‌کنند، جنبش‌هایی که پیش از بسیج توده‌ها به برنامه‌ریزی دقیق، سازمان‌دهی، آموزش و ائتلاف‌سازی روی می‌آورند بیشتر احتمال دارد که تعداد زیاد و متنوعی از مردم را به خیابان‌ها بکشانند؛ ۲) جنبش‌هایی که تعداد اعضا و تنوعشان افزایش یابد بیشتر احتمال دارد که موفق شوند - به‌ویژه اگر بتوانند این روند صعودی را حفظ کنند؛ ۳) جنبش‌هایی که نه تنها بر اعتراضات، تظاهرات و کنشگری دیجیتال بلکه همچنین بر قدرت‌آفرینی از طریق ایجاد نهادهای موازی، سازمان‌دهی اجتماعی و روش‌های عدم‌همکاری با حکومت تکیه می‌کنند بیشتر احتمال دارد که مؤثر و ماندگار باشند؛ ۴) جنبش‌هایی که برای مقابله با سرکوب هوشمند راهبردی تدوین می‌کنند بیشتر احتمال دارد که موفق شوند - این امر مستلزم تشخیص سریع روش‌های نوظهور و دائم‌التغییر سرکوب است؛ و ۵) احتمال موفقیت جنبش‌هایی که برای حفظ اتحاد و انضباط تحت فشار، ابزارها و راهبردهایی می‌آفرینند بیش از جنبش‌هایی است که این امور را به بخت و اقبال واگذار می‌کنند.

پس از مطالعه‌ی این کتاب باید آشکار شده باشد که

1. در اکثر موارد، مقاومت مدنی واقع‌گرایانه‌تر و مؤثرتر از مقاومت خشونت‌آمیز است. مقاومت مدنی به ادب و مهربانی ربط ندارد بلکه به معنای مقاومتی مبتنی بر اقدام جمعی و مشترک است. مقاومت مدنی یعنی مبارزه و ایجاد آلترناتیوهای جدید با استفاده از روش‌هایی شمول‌گراتر و مؤثرتر از خشونت.

2. موفقیت مقاومت مدنی ناشی از ایجاد ترخم در دشمن نیست بلکه ثمره‌ی ایجاد شرایطی برای رویگردانی حامیان اوست.

3. مقاومت مدنی چیزی بسیار بیشتر از اعتراض است - شامل روش‌های عدم‌همکاری با حکومت، از جمله اعتصابات، و ایجاد آلترناتیوهای جدید، نظیر سازمان‌های همیاری، نظام‌های اقتصادی جایگزین، و گروه‌های سیاسی جایگزین است که امکان تجربه‌ی زندگی تحت نظامی جدید را برای مردم فراهم می‌آورد.

4. در یک‌صد سال گذشته، مقاومت مدنی بسیار مؤثرتر از مقاومت مسلحانه بوده است، هم از نظر ایجاد تغییر عمده‌ی مثبت و دموکراتیزاسیون، و هم از این نظر که این کار را بدون ایجاد بحران‌های بشردوستانه‌ی بلندمدت انجام می‌دهد.

5. هر چند مقاومتِ خشونت‌پرهیز همیشه موفقیت‌آمیز نیست اما بسیار مؤثرتر از آن است که مخالفانش می‌خواهند به شما بقبولانند.

برگردان: عرفان ثابتی

اریکا چنوت استاد دانشکده‌ی کِنِدی و مؤسسه‌ی مطالعات عالی رادکلیف در دانشگاه هاروارد است. آنچه خواندید برگردان این بخش‌ها از کتاب زیر است

Erica Chenoweth (2021) 'How can civil resistance be made easy and accessible to the public?' & 'What are the five things that everyone should know about civil resistance?', in Erica Chenoweth (2021) **Civil Resistance**, Oxford University Press.

سایت آسو